

Lang Leve de Liefde

Ja... en?

Lesbrief

Beeldvorming en rolpatronen
(een dubbel lesuur van 100 minuten)

Programma

Deze les bevat vier opdrachten:

- In deze eerste opdracht bekijkt u klassikaal het Can you fix it?!-filmpje 'fair of niet fair'. Het filmpje gaat over de dubbele moraal.
- In de tweede opdracht krijgen studenten inzicht in hun eigen opvattingen door aan de hand van filmpjes een mening geven te over gender en geweld.
- In de derde opdracht krijgen de studenten inzicht in de opvattingen van anderen rondom gender en geweld met behulp van een quiz.
- In de vierde opdracht bedenken studenten aan de hand van casussen hoe ze kunnen reageren op iemand die iets doet of zegt wat niet past bij hun opvattingen.

De laatste drie opdrachten zijn gebaseerd op de les van de campagne Generatie Ja... en? Met deze campagne laten Atria en Rutgers aan jongeren zien dat hun leeftijdsgenoten net zo ruimdenkend zijn als zij als het gaat over gendernormen en geweld. Kijk voor meer informatie op: www.GeneratieJaEn.nl

Doelen

Het doel van deze les over beeldvorming en rolpatronen is dat studenten:

- inzicht hebben in hun eigen opvattingen m.b.t. man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties;
- weten dat opvattingen over man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties invloed kunnen hebben op seksueel geweld;
- weten wat er bedoeld wordt met dubbele moraal;
- weten hoe klasgenoten denken over de dubbele moraal;
- inzicht hebben in hun eigen opvattingen m.b.t. man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties;
- weten hoe andere jongeren in Nederland denken over man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties;
- erkennen dat mannen en vrouwen dezelfde rechten hebben met betrekking tot relaties en seks;
- staan positief ten opzichte van ruimdenkende opvattingen met betrekking tot gender;
- in staat zijn om een gesprek aan te gaan over gender of geweld met iemand die anders handelt of denkt dan zichzelf.

Benodigdheden

- De PowerPoint presentatie;
- deze lesbrief, inclusief bijlagen;
- PC + beamer of digibord met internetverbinding en geluid;
- voor elke student een geprint overzicht van relevante organisaties en websites; dit kunt u aanvullen met contactgegevens van relevante personen op school en in uw regio (zie bijlage 2).

Belangrijk!

Deze les kan veel losmaken bij studenten. Er kunnen studenten in de klas zitten die ervaring hebben met grensoverschrijding. Vertel van tevoren dat u deze les gaat geven. Leg uit dat u begrijpt dat dit onderwerp voor sommige studenten dichtbij kan komen en licht toe dat het niet nodig is om persoonlijke ervaringen te bespreken in de klas. Nodig ze eventueel uit om even bij u langs te komen vóór u de les geeft. Bied zo nodig aan (later) erover door te praten in een persoonlijk gesprek of verwijst naar studieloopbaanbegeleider of schoolmaatschappelijk werk. Licht de studieloopbaanbegeleider en schoolmaatschappelijk werk in dat u deze les gaat geven.

Er zijn vaak diepgewortelde ideeën rond mannelijkheid en vrouwelijkheid (gender). Veel issues hebben daar mee te maken: de dubbele moraal ten opzichte van seksueel gedrag van jongens en seksueel gedrag van meisjes, en ook de gevoeligheid om over seks gerelateerde onderwerpen te praten in een qua sekse heterogene groep.

Deze onderwerpen kunnen tot felle discussies leiden, vooral in een klas met jongens én meisjes of met jongeren met verschillende culturele achtergronden. Het is belangrijk dat deze discussies respectvol gevoerd worden. Probeer zoveel mogelijk in te gaan op de overeenkomsten in de situatie van de studenten in plaats van de verschillen; de meeste jongeren zullen ongeacht hun culturele achtergrond of geloof te maken hebben met verschillende verwachtingen van ouders, leeftijdsgenoten en geloofsgemeenschappen. Maak de discussie breder door andere studenten te vragen naar hoe zij met bepaalde situaties omgaan (bv. verschil van mening met hun ouders). U kunt er ook voor kiezen de opdrachten in tweetallen of kleine groepjes uit te laten voeren en klassikale discussies te vermijden.

Introductie (5 – 10 min.)

Korte introductie van de les en uitleg programma:

Vandaag gaan we het hebben over de ideeën die we hebben bij gender, relaties en seks. Met gender bedoelen we man of vrouw zijn. Denken we bijvoorbeeld anders over mannen die seks hebben dan vrouwen die seks hebben? Moeten mannen altijd stoer zijn en vrouwen zorgzaam? Moeten mannen en vrouwen gelijk behandeld worden? Ook bespreken we hoe wij denken over het gebruiken van geweld in een relatie en het respecteren van grenzen bij seks. Dit zijn allemaal thema's die in deze les aan de orde komen.

Afspraken maken om een veilige sfeer te creëren:

U kunt de klas zelf laten bepalen wat zij nodig hebben om veilig over dit onderwerp te kunnen praten. Daardoor voelen ze zich meer betrokken bij de afspraken en zullen ze elkaar er gemakkelijker op aan kunnen spreken. Bovendien kun je als docent ook makkelijker teruggrijpen naar de door hen zelf gemaakte afspraken. Het samen maken van de afspraken kunt u door een student laten doen, dit kost waarschijnlijk wel extra tijd.

Mogelijke afspraken:

- Behandel elkaar met respect: laat elkaar uitpraten, luister naar elkaar, lach elkaar niet uit, gebruik geen scheldwoorden of straattaal; u kunt samen met de klas bepalen welke woorden wél en niet gebruikt worden tijdens deze les.
- Ieder heeft recht op zijn eigen mening.
- Studenten bepalen zelf of ze persoonlijke informatie willen delen, dit hoeft niet. Het is goed als ze hierin hun grenzen aangeven.
- Persoonlijke ervaringen en opvattingen worden niet verder verteld.

Persoonlijke ervaringen en opvattingen worden niet verder verteld. Er kunnen studenten in de klas zitten die ervaring hebben met shame sexting of seksueel grensoverschrijdend gedrag (via sociale media). Leg uit wat de mogelijkheden zijn als een student behoefte heeft om hier later in een persoonlijk gesprek over door te praten (bv. met u zelf, of verwijs door naar loopbaanbegeleider, schoolmaatschappelijk werk of zorgcoördinator).

Opdracht 1. Film kijken - Dubbele moraal (ca. 30 min.)

In deze opdracht bekijkt u klassikaal het [Can you fix it?!-filmpje 'fair of niet fair'](#). Het filmpje gaat over de dubbele moraal. In de film zitten keuzemomenten. U bepaalt met de klas welke keuzes gemaakt worden en hoe het filmpje afloopt.

Doel

- Studenten weten wat er bedoeld wordt met dubbele moraal.
- Studenten weten hoe klasgenoten denken over de dubbele moraal.
- Studenten erkennen dat mannen en vrouwen dezelfde rechten hebben met betrekking tot relaties en seks.

Stappen

1) Introductie:

Vertel dat jullie een filmpje gaan bekijken waarin het gaat over de 'dubbele moraal'. Vraag in de klas wie weet wat dit betekent. Vul eventueel aan: dubbele moraal betekent dat twee personen een zelfde handeling uitvoeren, maar dat dit beide anders beoordeeld wordt. We bekijken het filmpje 2 keer. Een keer zonder in te grijpen, het filmpje heeft dan een slechte afloop. De tweede keer proberen we wel in te grijpen door onderaan op het juiste moment op de fix-it knop te klikken. We proberen dan samen een antwoord te geven op de vraag die in beeld verschijnt en hopelijk tot een goede afloop van het filmpje te komen.

2) Filmpje bekijken:

Ga naar www.canyoufixit.nl, filter op dubbele moraal en klik het filmpje 'fair of niet fair' aan. Kies het personage 'Jovie' en speel het spel zonder profiel aan te maken.

- Laat het filmpje eerst afspelen zonder in te grijpen.
- Speel het filmpje nogmaals af, maar druk op het juiste moment op de fix-it knop om in te grijpen.

Probeer samen met de klas het antwoord te kiezen dat het filmpje in de goede richting kan sturen.

3) Nabespreking:

Besprek het filmpje met de klas na door de volgende vragen te stellen:

- Justin zegt dat hij een vrouw die sexy op de foto staat een hoer vindt en dat mannen best sexy op de foto kunnen. Dat is niet met elkaar te vergelijken. Hoe denken jullie hierover?

- Ook over relaties en seks wordt soms gezegd: Mannen die veel sekspartners hebben zijn stoer en vrouwen zijn een hoer. Hoe denken jullie hierover?
- Komt het nog veel voor dat mensen er zo over denken of kijken jongeren hier tegenwoordig anders naar?

4) Eindboodschap:

Benoem dat er soms nog steeds een dubbele moraal is voor mannen en vrouwen als het gaat over relaties en seks. Maar steeds meer jongeren benoemen dat vrouwen en mannen eigenlijk hetzelfde moeten kunnen doen, zonder daar anders op beoordeeld te worden.

Opdracht 2. Wat denk jij? (ca. 20 minuten)

In deze opdracht bekijkt u klassikaal 4 korte filmpjes. Na ieder filmpje geven de studenten hun mening over de thema's gender en geweld.

Doel

- Studenten hebben inzicht in hun eigen opvattingen (rolbevestigend, schadelijk of ruimdenkend) met betrekking tot man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties.
- Studenten weten hoe andere jongeren in de klas denken over man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties.

Stappen

1) Kies een vorm die past bij de klas:

Optie 1: Laat studenten opstaan en verdeel de ruimte in 3 delen (rechts: Ja, en? | midden: Soms wel, soms niet | links: Nee, echt niet!) Laat de studenten per filmpje kiezen waar ze gaan staan.

Optie 2: Laat studenten de handen opsteken. Vraag per filmpje of ze denken: 'Ja, en?', 'Nee, echt niet!' of 'Soms wel, soms niet.'

2) Films kijken en mening geven:

Toon de filmpjes en laat na elk filmpje studenten hun mening geven afhankelijk van de optie die bij stap 1 is gekozen. Laat per groep 1 student de mening toelichten.

- Laat het filmpje zien: [Ben huilt.](#) ◀
- Laat het filmpje zien: [Sabine loopt over straat met echt een heel kort rokje.](#) ◀
- Laat het filmpje zien: [Gaya flirt met een andere boy.](#) ◀
- Laat het filmpje zien: [Lieke heeft vaak seks.](#) ◀

3) Nabespreking:

Vraag de jongeren aan het eind of iemand van opvatting is veranderd.

Opdracht 3. Quiz - Wat denken anderen? (ca. 20 minuten)

In deze opdracht gaan studenten in groepjes een quiz doen over de thema's gender en geweld.

Doel

- Studenten weten hoe andere jongeren in Nederland denken over man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties.
- Studenten staan positief ten opzichte van ruimdenkende opvattingen met betrekking tot gender.

Stappen

1) Introductie:

In de vorige opdracht hebben jullie nagedacht hoe jullie zelf denken over genderrollen, hoe mannen en vrouwen zich zouden moeten gedragen en over geweld. Nu gaan we met behulp van een quiz kijken hoe de rest van Nederland over deze thema's denken.

2) Indelen groepjes:

Deel de klas in groepjes van 3-4 studenten. De eerste zes vragen zijn multiple choice. Daar krijgt elk groepje met het goede antwoord een punt voor. De laatste vraag is een benaderingsvraag. Daar krijgt het groepje met het antwoord dat het meest dichtbij zit twee punten voor.

3) Quiz:

Gebruik de PowerPoint-presentatie om de quiz uit te voeren.

4) Nabespreking:

Stel klassikaal de volgende vragen en laat studenten de hand opsteken:

- Er zijn in de quiz verschillende situaties gegeven. Wie van jullie had vaak dezelfde mening als de meerderheid van Nederland?
- Wie van jullie dacht er heel anders over?
- Waren jullie verrast over de mening van de meeste Nederlandse jongeren? Waarom wel, waarom niet?

Opdracht 4. Casus - Het gesprek aangaan (ca. 15 minuten)

In deze opdracht bedenken studenten hoe ze kunnen reageren op iemand die iets doet of zegt wat niet past bij hun opvattingen.

Doel

- Studenten weten hoe andere jongeren denken over man/vrouw-rollen of geweld binnen relaties.
- Studenten staan positief ten opzichte van ruimdenkende opvattingen met betrekking tot gender.
- Studenten zijn in staat om een gesprek aan te gaan over gender of geweld met iemand die anders handelt of denkt dan zichzelf.

Stappen

1) Introductie:

Wat zeg je tegen iemand die iets doet of zegt wat niet past bij jouw opvattingen? Bijvoorbeeld iemand die zegt dat homo's in elkaar geslagen moeten worden. Of dat vrouwen met meerdere exen hoeren zijn. In deze opdracht denken we na wat je bij dit soort situaties zou kunnen zeggen.

2) Casus:

Deel bijlage 1 uit en laat de studenten de twee casussen lezen. Vraag aan de studenten hoe ze hierop zouden reageren en laat ze de antwoorden opschrijven.

3) Nabespreking:

Verzamel met de hele klas alle ideeën op een smartboard of flip-over. Vul eventueel aan met de voorbeeldantwoorden in bijlage 2.

Afronding van de les (5 minuten)

- Bespreek kort na wat de studenten van de les vonden.
- Zijn er nog vragen? Probeer die gezamenlijk te beantwoorden.
- Verwijs voor informatie over seksuele gezondheid naar: www.sense.info
- U kunt het overzicht uitdelen met relevante organisaties en websites met betrekking tot seksuele gezondheid (zie bijlage 3).

Bijlage 1. Situaties

Situatie 1:

Een klasgenoot zegt: Een man die zich zo vrouwelijk kleedt als hij, vraagt er gewoon om belachelijk gemaakt te worden.

Hoe zou je hierop kunnen reageren?

Situatie 2:

Één van je vrienden zegt: "Als mijn vriendin er zo hoerig bij liep als dat meisje daar, had ik haar al lang een tik verkocht."

Hoe zou je hierop kunnen reageren?

Bijlage 2. Voorbeelden van antwoorden

Voorbeelden van reacties bij situatie 1:

- Hoe zou jij het vinden als dit over jou ging?
- Zou je dit ook zeggen als dit over een jongen/een meisje ging?
- Hoe denk je dat je over komt op anderen?
- Denk je dat veel mensen het met je eens zijn?

Voorbeelden van reacties bij situatie 2:

- Hoe zou jij het vinden als iemand dit bij jou deed?
- Hoe denk je dat je over komt op anderen?
- Denk je dat veel mensen je gedrag goedkeuren?

Bijlage 3. Overzicht organisaties en websites

School

Contactgegevens vertrouwenspersoon/schoolmaatschappelijk werk:

.....
..... (zelf in te vullen)

Voor alle onderwerpen met betrekking tot seksuele gezondheid kun je terecht bij:

- www.sense.info ◀; ook bellen, e-mailen, chatten en spreekuren bij jou in de buurt
- je huisarts
- Beter in bed app: informatie en praktische tips over veilige prettige en gewenste seks. De app is te downloaden via de App Store.

Anticonceptie

- ga voor keuzehulp naar: www.anticonceptievoorjou.nl ◀

Zwangerschap

- www.zwangerwatnu.nl ◀: informatie en (online) begeleiding bij een onbedoelde zwangerschap.
- www.fiom.nl ◀: keuzehulp bij een onbedoelde zwangerschap. De Fiom-hulpverlening is neutraal. Dat betekent dat ze een open houding hebben over het besluit dat je wilt nemen.
- Kies je voor het uitdragen van de zwangerschap? Dan kan je contact opnemen met Siriz (www.siriz.nl ◀) en Fiom. Zij hebben veel ervaring in het begeleiden van jonge moeders en vaders. Ook als je kiest voor het uitdragen van de zwangerschap, maar adoptie of (tijdelijke) pleegplaatsing overweegt, begeleiden ze je daarbij.
- Voor abortusklinieken kijk op www.sense.info ◀ of op www.zorgkaartnederland.nl/ ◀ [overzicht/plaatsen/abortuskliniek](#) ◀
- www.tienermoeders.nl: informatie rondom tienerouderschap, er is ook e-mail, chat en een forum.
- www.strakswangerworden.nl ◀: informatie voor als je zwanger wilt worden.
- www.zwangerwijzer.nl ◀: informatie voor als je zwanger wilt worden.

Veilig vrijen en soa

- www.soa aids.nl ◀; ook bellen, e-mailen én chatten
- www.sense.info ◀
- GGD, huisarts, soa-poli

Seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel geweld

- Voor hulp en advies bij huiselijk geweld (ook seksueel geweld) kun je bellen met het advies- en meldpunt: Veilig Thuis: 0800 2000 (gratis). Vanuit het buitenland kun je bellen naar: +31 703119007 (niet gratis).
- Als je slachtoffer bent van relatiegeweld of bang bent dit te worden, kun je dit melden bij de politie. In een noodsituatie kun je bellen met de politie op 112 en voor minder ernstige situaties met 0900 8844 (lokaal tarief).
- www.slachtofferhulp.nl ◀: de website van Slachtofferhulp
- Je kunt ook advies vragen (veilig en anoniem) bij het Steunpunt Huiselijk Geweld in jouw regio: www.huiselijkgeweld.nl ◀

Loverboys

- www.vraaghetdepolitie.nl ◀
- www.stoploverboys.nu ◀

Alcohol- en drugsgebruik

- www.alcoholinfo.nl ◀
- www.drugsinfo.nl ◀

Partnerkeuze en huwelijksdwang

- Op de website www.hallokezban.nl ◀ vind je informatie en praktische tips. Daarnaast vind je er verhalen: wat hebben anderen meegemaakt, en hoe hebben zij het opgelost.
- Je kunt ook advies vragen (veilig en anoniem) bij het Steunpunt Huiselijk Geweld in jouw regio: www.huiselijkgeweld.nl ◀

Meisjesbesnijdenis

- Hier kun je meer informatie over besnijdenis vinden en folders downloaden (ook voor ouders): www.meisjesbesnijdenis.nl ◀
- Je kunt meisjesbesnijdenis anoniem melden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling: www.vooreenveiligthuis.nl/veilig-thuis ◀

Seksuele diversiteit en genderdiversiteit

- www.jongenout.nl ◀: voor alle jongeren t/m 18 jaar, ongeacht seksuele oriëntatie of genderidentiteit
- www.iedereenisanders.nl ◀: voor LHBT + jongeren of jongeren die twijfelen aan hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit.
- www.expreszo.nl ◀: online magazine voor LHBT+ jongeren t/m 25 jaar
- www.gaystraightalliance.nl ◀: studenten en docenten voor veilige sfeer op school
- www.switchboard.nl ◀: landelijk informatie- en adviespunt voor alle vragen over seksuele oriëntatie en genderidentiteit

Ja...en?